

האחראי על החלקה הצבאית: „מלו אותו לפני המוות“!

הרבנות הצבאית: „הסיפור אינו נכון“

לא מלו את מרקוס ושום חייל אחר, אחרי המוות“!

נשברה לוחית שיש זו, ובמרכזה ניטע דקל, כדי לטשטש את ההפרדה המלאכוכי חית. אים עובדה זו אינה מצליחה למנוע את ההתרששות שקברו של מרקוס הופרד משאר הקברים. בכל החלקה הצבאית זהו הקבר היחיד המופרד משאר הקברים ברווח בו ניטע עץ דקל.

ממורמרים על היחס כלפי בנם שנפל במערכות ישראל, ירדו הוריו מהארץ אחרי שהוקמה מצבתו.

*** מילה אחרי המוות?

האחראי על החלקה הצבאית בבית הקברות הצבאי של חיפה מזה עשרים שנה, משולם זילינגר (50), גילה לכתב העולם הזה, מדוע הופרד קברו של מרקוס משאר הקברים: „מאחר שהוא אינו יהודי

הצבאי בחיפה. האחראים לקבורה עמדו על כך שיקבר מחוץ לגדר. בבית הקברות הצבאי בחיפה יש חלקה מיוחדת, המיועדת בדרך נמוכה משאר הי קברים. בה נקברו חיילים שאינם יהודים, שנפלו בשירות צה"ל. בחלקה זו אפשר למצוא את קברותיהם של טייסים זרים, כמו סגן ליאונרד אלמר פיציט, טייס קנדי, שנפל בשעת התקפת אוויר בנגב במלחמת העצמאות; או פקד טייס סגן פרד סטיבנסון מארצות הברית, ש נהרג אף הוא במלחמת העצמאות. לידם נמצאים קברותיהם של סגן פרדריק מוסרל, פרוטסטנטי בריטי שנהרג ביוני 1955, או רוג'ר טורני, צרפתי נוצרי שנהרג בירושל לים ב-1948.

אלה לחמו יחד עם חיילים יהודים ונפלו לצידם. אולם כשהגיעה שעת קבורתם, נק-

נפילתו הוא הובא לקבורה בבית הקברות הצבאי הארצי בשלח. אלה הם כל הפרטים שניתן לאסוף אודות יעקב מרקוס. כולם לקוחים מילקוט הי שירות שלו. כי יעקב מרקוס לא נותר קרוב ומדוע בארץ, שיעלה ויפקוד את קב רו או ימסור פרטים אודותיו. אפילו האגף לשיקים של משרד הבטחון שהוציא בהוצאה ממלכתית את ספר יזכור, בו מונצחים כל חללי צה"ל שנפלו בכל המלחמות, לא הצליח למצוא את תמונתו של מרקוס. בספר מופיעה, לצד פרטיו הי אישיים, מסגרת שחורה הסוגרת על כתם לבן.

*** בחייהם לחמו יחד

וריו של מרקוס, שלפי עדות אחת התגוררו בבית שאן, נטשו את הארץ כי

הרב הצבאי - האלוף גורן

(המשך מעמוד 5)

צד יכלה הרבנות הצבאית לקבור בבית הקברות היהודי גופת חייל שי כל חבראי קדישא אזרחית היתה רואה בו לא יהודי ומסרבת לי קברו בקבר ישראל? את התשובות לשאלות אלה יצא „העולם הזה“ לחפש.

*** שני חללים לאמהות נוכריות

ניגוד למה שהודיע משה דיין מי על במת הכנסת, לפיו ידוע לו רק על מקרה אחד בו התגלה חלל צה"ל כבן לאם נוכרית אחרי מותו, ידוע לאנשי הרבנות הצבאית של צה"ל לפחות על שני מקרים כאלה.

האחד מהם נהרג במלחמת ששת הימים. היה זה קצין בן 20, בדרגת סגן, לילי פר לין שנהרג בקרבות ברצועת עזה. הוא הו בא למנוחות בבית הקברות הצבאי בהר הר צל בירושלים, נקבר בקבר ישראל כיהודי לכל דבר, למרות שלאנשי הרבנות היה ידוע כי אין הוא יהודי לפי ההלכה. היתה זו פסיקתו האישית של הרב שלמה גורן, הרב הצבאי הראשי לצה"ל שקבעה כי מי שהקריב את חייו למען עם ישראל, אפילו אינו יהודי לפי כלל ההלכה, רוי אים אותו כיהודי בשעת מותו, אם הוריו מביעים את רצונם בכך.

לעומת זאת, לא היו הדברים כה פשוטים ביחס לחייל השני שנהרג, אליו התיחס משה דיין בהודעתו.

*** ללא קרוב או מודע

יעקב מרקוס, בן אומי ומתי-דה, נולד ב-22 בנובמבר 1927 ב-ברלין. הוא עלה לארץ עם הוריו אחרי

אצל הגויים: חיילים נוצרים ויהודים נחים זה בצד זה בבית קברות בריסי בנגאזי

במאה אחוז, קברנו אותו בצורה שתמונע חס וחלילה את ערכוב העצמות... איך בכל זאת נקבר חייל שאינו יהודי לפי ההלכה בבית קברות יהודי? על כך היתה למשולם זילינגר טענה מזועזעת: „הוא הפך ליהודי אחרי מותו. עשו לו ברית מילה אחרי המוות.“

מסתבר כי ברית מילה אחרי המוות אינה מקרה יוצא דופן בטכס הקבורה היהודי. חברות קדישא שונות נוהגות למול אחי רי המוות נפטרים, שזהותם הדתית נקבעה כיהודית, אולם גופותיהם מגיעות לבית הקברות מבלי שנימולו.

לעומת זאת מכחישים אנשי הרבנות הי צבאית בכל תוקף כי יעקב מרקוס נערך כה מילה אחרי המוות. הסביר הרב פירון: „הסיפור על המילה אינו נכון. לא מרקוס, ולא שום חייל אחר נימולו אחרי מותו! לטג'אלוף פירון יש הוכחה משכנעת לטענתו: גופתו של מרקוס הועברה מבית הקברות הזמני לבית הקברות בחיפה 11 חודש אחרי שנקברה. במצב זה אין אפשרות, אפילו רצו בכך, לערוך ברית מילה.“

בבית הקברות הצבאי בחיפה טוענים כי המילה נערכה בגופתו של מרקוס עוד לפני שנקבר בבית הקברות הזמני. אולם אין כל הוכחה לכך. יתכן ומישהו, שרצה לרכך את התגרותם של אנשי החברא קדישא בחיפה לקבור את מרקוס בקבר ישראל, שיכנע אותם כי החלל נימול אחי רי מותו, ורק אז הסכימו לקברו ליד חבי ריו, החיילים היהודים. נימול או לא נימול — ההפרדה בין יעקב לחבריו, בשל היותו בן לאם נוכרית, הונצחה, אפילו טען שר הבטחון השבוע בכנסת כי הוא הובא לקבר ישראל.

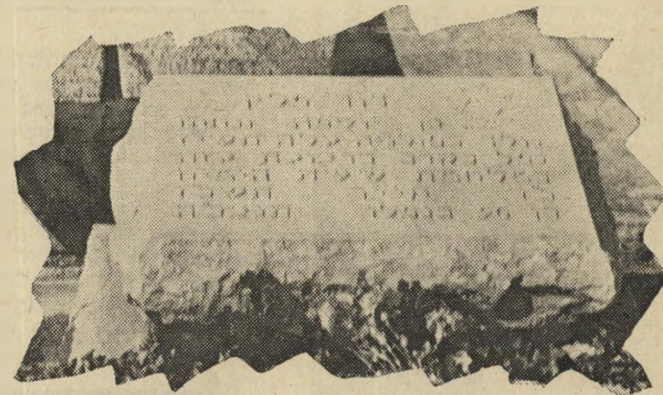
ברו בבתי קברות שונים בארץ. פרד סטי נסון ורוג'ר טורני, למשל, נקברו תחילה בבית הקברות הפרוטסטנטי בחיפה. רק מאוחר יותר, כאשר הועלתה הורשה לי קברם בקבורה צבאית, הועברו לחלקה הי צבאית של בית הקברות בחיפה. אולם גם שם נקברו בנפרד משאר חללי צה"ל, כשי גדר אבן מפרידה בינם לבין שאר הקברים. זהו נוהג העומד בניגוד לכל מה שמקור בל בעולם בבתי קברות צבאיים. בעולם כולו ניתן לראות בתי קברות צבאיים בהם מתנוססות זו בצד זו מצבות עליהן חרוי תים צלבים ומגיני דוד, מתוך ההנחה הי הומאנית שאין להפריד במות בין אלה שלחמו ונפלו יחד.

*** בניגודיון התערב

חלקה זו רצו להעביר גם את גופתו של יעקב מרקוס ולהקים בה את מצבתו. קשה כיום לברר מי היה אחי ראי לכך. שכן גם הרב הצבאי הראשי, וגם סגנו, סג'אלוף הרב פירון, לא היו אז בארץ. לפי דברי סג'אלוף פירון, היתה המחלוקת נמנעת או, אילו היו שניהם נוכחים.

עובדה היא שהוריו של מרקוס נאלצו להפעיל לחצים כדי למנוע את קבורת בנם מחוץ לגדר. רק בהתערבותם של ראשי הממשלה דאז, דוד בן גוריון, הסכימו אני שי חברא קדישא הצבאית בחיפה לקבור את יעקב בחלקה הצבאית היהודית. אולם גם אז הם התחכמו, הצבו את קברו של מרקוס בצורה המפרידה בינו לבין שאר הקברים. קברו של מרקוס נכ רה בקצה השורה, ליד השדרה. בינו לבין הקבר הבא בשורה הושאר מקום ריק, שכוסה בפלטה של שיש. מאוחר יותר

שנה אחרי מותו, ירדו לאוסטרליה, בגלל סיבות הקשורות בתהליך קבורת בנם. העובדה שיעקב מרקוס הוא בנה של אשה נוכרית — ומשום כך אינו נחשב ליהודי לפי כללי ההלכה היהודית, היתה רשומה בתיקו האישי. דבר זה לא הפריע להיילו ולגייסו. אולם כאשר נפל, היתה עובדה זו בומנו מכשול בדרך הבאתו

קברו של יעקב מרקוס - שוקבר בנפרד

לקבורה בחלקה צבאית של חללים יהודים. אחד עשר חודש אחרי שנקבר בבית הקברות רות הזמני בשלח, נפתחו הקברים לשם העברת הגופות לבתי עולם צבאיים בטכס צבאי מלא. אז התעוררה רגשונה הבעיה איך לקבור את יעקב מרקוס. עובדה היא שנימצא או מי שהתנגד להי ביא את מרקוס לקבר ישראל כשאר חללי צה"ל. הוריו רצו שיקבר בבית הקברות

הקמת המדינה, כשהיה בן 22. במקצועו היה יעקב מרקוס טכנאי קולנוע. שנה אחרי עלייתו לארץ גויס לשירות סדיר, שרת בצה"ל כמו כל אזרח יהודי אחר. לאחר מכן נקרא מוי שנה בשנה במילואים. גם בפרוץ מיבצע קדש, בשלהי 1956, נקרא יעקב מרקוס לדגל. הוא נפל בקרב האכזרי על משלטי אבו עגילה, ימים מס לפני שמלאו לו 29 שנים. מיד אחרי